

Labdien!

10 gadi – daudz vai maz? Šādu jautājumu marta nogalē par godu Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras (Aģentūras) desmitgadei organizētajā forumā Bilbao, Spānijā uzdeva daudzi darba drošības un veselības aizsardzības jomā darbojošies speciālisti. Kopš savas darbības uzsākšanas 1996. gadā, Aģentūrai ir bijis viens mērķis – nodrošināt Eiropas valstu valdību, strādājošo, darba devēju un citus šajā sfērā iesaistītos ar informāciju un atklāsmēm, kas nepieciešami, lai radītu drošu un veselīgu darba vidi reģiona 190 miljonu lielam darbaspēkam. Mērķa atbalstīšanai Aģentūra ir spērusi četrus galvenos soļus:

- izveidojusi globālu darba drošības un veselības aizsardzības zināšanu un kompetences tīklu – katrā Eiropas Savienības dalībvalstī, četrās Eiropas Savienības kandidātvalstīs un četrās Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas valstīs Aģentūra ir izveidojusi tās nacionālos kontaktpunktus;
- radījusi visaptverošu interneta portālu, lai dalītos zināšanās un kompetencē;
- sasniegusi darbavietas, īpaši mazos un vidējos uzņēmumos, lai veicinātu darba drošību un veselības aizsardzību, kā arī nododot praktiskus padomus tās uzlabošanai visā Eiropā;
- identificējusi jaunus un pieaugošos riskus, izveidojot Riska Observatoriju.

Savā jubilejas gadā Aģentūra organizē Eiropas nedēļu drošībai un veselībai darbā, kas veltīta jauniešiem. Kampanjas mērķis ir likt gados jauniem darbiniekiem apzināties darba vides riskus un kas viņiem jāzina, uzsākot darba gaitas, kā arī darba devējiem saprast, kas viņiem jā dara, kad jaunieši sāk strādāt, un attiecīgi rīkoties. Kampanja orientējas uz darbavietas līmeni, kā arī atbalsta aktivitātes skolās, īpaši uzsverot nepieciešamību iekļaut darba drošības un veselības aizsardzības jautājumu iekļaušanu izglītībā. Par to, kāpēc 2006. gada Eiropas nedēļas tēmai izvēlēta jauniešu drošība darbā, par to, kādi pasākumi paredzēti kampanjas laikā, un kā Jūs varat tajā ņemt daļību, meklējiet mūsu sagatavotajā rakstā, kā arī speciāli kampanjai

ŠAJĀ NUMURĀ

Jaunumi

„Eiropas nedēļa drošībai un veselībai darbā 2006”
jauniešu drošībai darbā 2

28. aprīlis – Vispasaules darba drošības un
veselības diena 3

Normatīvie akti

Jauni noteikumi par darba aizsardzības prasībām
derīgo izrakstu ieguvē 4

Sistēma

Troksnis darbā – pieaugošie riski 4

Darba aizsardzības pakalpojumu sistēma
darbojas, kvantitāte sasniegta, bet kvalitāte? 5

izveidotajā mājas lapā www.osha.lv/EW2006/.

Izskanot 2005. gada Eiropas nedēļai “Ierobežo troksni!”, Aģentūra ir publicējusi tās ietvaros darbojošās darba vides risku observatorijas tematisko ziņojumu “Troksnis skaitļos”. Mūsu sagatavotais raksts, sniegs Jums koncentrētu informāciju par ziņojuma saturu un kur tas pieejams.

Šajā “Darba aizsardzības ziņu” izlaidumā turpinām apskatīt un vērtēt jauno darba aizsardzības pakalpojumu sistēmu, kas darbojas no 2006. gada 1. janvāra. Šobrīd tirgū darbojas 15 kompetentās institūcijas – kvantitāte sasniegta, bet īsā laika periodā sasniegtais skaits mūs vedina uz pārdomām par pakalpojumu kvalitāti.

Un noslēgumā gribu pievērst uzmanību 28. aprīlim – datumam, kad tiek atzīmēta Starptautiskā darba aizsardzības diena. Šī diena tiek atzīmēta katru gadu kopš 2001.gada, kad to pirmo reizi atzīmēja Starptautiskā darba organizācija un tās mērķis ir pievērst valdības, darba devēju, nodarbināto un visas sabiedrības uzmanību nelaimes gadījumiem darba vietās un nodarbināto sliktajai veselībai.

Lai izdodas viss pavasarī iecerētais!

Liene Maurīte

Eiropas darba drošības un veselības
aizsardzības aģentūras Latvijas nacionālā
kontaktpunkta koordinatore

Jaunumi

**“Eiropas nedēļa drošībai un veselībai darbā 2006” jauniešu drošībai darbā
www.osha.lv/EW2006/**

Eiropas nedēļas kampaņas orientējas uz uzlabotas profilakses veicināšanu darba vietas līmenī, iesaistot visas attiecīgās ieinteresētās puses. 2006. gadā kampaņa veicinās arī aktivitātes skolās, koledžās un plašākā pieaugušo izglītības sistēmā, kā arī īpaši uzsvers jautājumu starp attiecīgajiem politikas veidotājiem izglītības jomā.

Galvenais Eiropas nedēļas drošībai un veselībai darbā pasākums ir Labas prakses balvas izcīņa un pasniegšana. Informācija www.osha.lv/EW2006/.

Eiropas nedēļa drošībai un veselībai darbā vienoti tiks atklāta šī gada 19. jūnijā, savukārt šīs kampaņas kulminācijas nedēļa ir 23.-27.- oktobris.

Kampaņas mērķi sadalās divās grupās. Viena grupa ir jaunieši, otra – darba devēji.

Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra mērķis ir, lai jaunieši būtu informēti un pilntiesīgi pilsoņi, kam būtu pamata apziņa un sapratne par veselības aizsardzības un darba drošības jautājumiem darbā, to svarīgumu un viņu tiesībām/atbildību, un kur viņi var iegūt palīdzību un informāciju un lai visi jaunie darbinieki saņemtu nepieciešamo apmācību - darbā, profesionālās sagatavošanasursos un citur.

Tāpat Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras ne mazāk svarīgs mērķis ir, lai darba devēji izveidotu jauniem darbiniekiem prasībām atbilstošas darba vietas un, to darot, apzinātos darbinieku pieņemšanas darbā un paturēšanas priekšrocības, lai darba devēji segtu jauniem darbiniekiem riska novērtējumu, un veiktu attiecīgus papildu pasākumus, lai viņus aizsargātu, atbilstošu uzdevumu piešķiršana ņemot vērā viņu (ierobežoto) pieredzi un iemaņas, informāciju, mācības, uzraudzību utt. un lai darba devēji nodrošinātu visiem jaunajiem darbiniekiem ievadinstruktažas, apmācības un uzraudzību.

Aktivitātes Eiropas nedēļas ietvaros ievadīja video konkursa izsludināšana.

Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra aicina pieteikties uz pirmo video ierakstu konkursu “Drošs sākums... Eiropas Jauniešu gada filmu producers”. Konkurss ir Eiropas nedēļas drošībai un veselībai darbā 2006 daļa, kura ar saukli “Drošs sākums!” ir veltīta jauniešiem, lai nodrošinātu viņu darba dzīves drošu un veselībai nekaitīgu sākumu.

Konkurss ir atvērts skolām un jauniešiem, kas 2006. gada 30. septembrī ir jaunāki par 19 gadiem un kas piedalās kā individuālas personas vai strādājot komandā. Jauniešus aicina radīt īsu dokumentālu

sižetu, teātra lugu, TV reklāmu, ziņu izlaidumu, mūzikas klipu, animācijas filmu - jebko, kas ļauj informēt par drošību un veselības aizsardzību darbā, uzņemt filmā darba vietu, cilvēkus darba procesā un dažus potenciālos riska faktorus un apdraudējumu darbā. Producentiem iesaka atspoguļot izklāstu pēc iespējas plašākā skatījumā, nekonzentrējoties tikai uz acīmredzamo.

Reģistrēšanu veic skolotājs vai cita atbildīgā persona skolā vai koledžā, nosūtot ierakstu DVD formātā. Jauniešu individuāla pieteikšanās netiks pieņemta. Maksimālais filmas garums ir piecas minūtes. Beidzamais iesniegšanas datums ir 2006. gada 30. septembris.

Neatkarīgo ekspertu žūrija saziņas, drošības un veselības aizsardzības jautājumos izvērtēs ikviena pretendenta darbu, meklējot aizraujošus atainojumus un labu sižetu, kas saista viņu uzmanību. Žūrija ņems vērā trīs kritērijus - ziņojuma efektivitāte, tēmas atspoguļojums un kopējais iespaids. Aģentūra piešķirs balvas tiem producentiem, kuru filmu sižeti pievērsīs žūrijas uzmanību. Trīs labāko filmu producentiem - individuālām personām vai komandām - piešķirs titulu “Drošs sākums... Eiropas Jauniešu gada filmu producers”, un viņus 2007. gada martā uzaicinās uz balvu piešķiršanas ceremoniju Bilbao, Spānijā.

Konkursa noteikumi ir atrodamī kampaņas mājas lapā www.osha.lv/EW2006/.

Kontaktpersona:

Liene Maurīte

Valsts darba inspekcija

Kr. Valdemāra iela 38

Rīga, LV-1010

Tel.: 7021748

Fax: 7021569

E-mail: Liene.Maurite@osha.lv

Eiropas nedēļu drošībai un veselībai darbā 2006 “Drošs sākums!” organizē Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras Latvijas nacionālais kontaktpunkts – Valsts darba inspekcija sadarbībā ar Labklājības ministriju, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienību, Darba un Vides veselības institūts un Latvijas Darba devēju konfederācija.

Aicinām sekot kampaņas gaitai. Informācija www.osha.lv/EW2006/.

Margarita Dukalska

Valsts darba inspekcijas

Sabiedrisko attiecību sektora vadītāja

Jaunumi

28. aprīlis – Vispasaules darba drošības un veselības diena

Starptautiskā Darba organizācija (SDO) 2003. gadā nodibināja Vispasaules darba drošības un veselības dienu, kuru nolēma atzīmēt katru gadu 28. aprīlī.

Galvenais uzdevums šajā dienā - aktualizēt pastāvīgu profilaktisko darba aizsardzības pasākumu nozīmi, lai nepieļautu nelaimes gadījumus un arodsaslimstību darbā. Tiek rekomendēts pasākumu realizāciju veicināt ar trīspušu sadarbības un sociālā dialoga starpniecību, kas jāvirza uz drošu un veselīgu darba apstākļu nodrošinājumu.

Šajā dienā visās pasaules valstīs notiek daudzi tematiski pasākumi – konferences, semināri, sapulces, kas ir veltītas aktuāliem DA jautājumiem. Tiek sagatavotas un plaši izplatītas tematiskas preses relīzes, u.c.

Īpaša uzmanība tiek veltīta valstīs ratificēto atbilstošo SDO konvenciju ievērošanas praksei un problēmām. Tiek izskatītas sekojošas konvencijas:

- Nr. 155 „Par darba drošību un veselību un darba vidi”,
- Nr. 29 „Par piespiedu vai obligāto darbu”,
- Nr. 87 „Par asociāciju brīvību un tiesību aizsardzību, apvienojoties organizācijās”,
- Nr. 98 „Par tiesībām uz apvienošanās organizācijās un kolektīvo līgumu slēgšanu”,
- Nr. 105 „Par piespiedu darba izskaušanu”,
- Nr. 138 „Par minimālo vecumu pieņemšanai darbā”.

Latvija no pieminētām ir ratificējusi konvencijas Nr. 155, 87, 98 un 105.

Starptautiskā arodbiedrību konfederācija (ICFTU) aicina vienlaicīgi 28. aprīlī organizēt piemiņas pasākumus darbā bojā gājušiem un savainotiem darbiniekiem.

Jau vairākus gadus Latvijas arodbiedrības šajā dienā uzņēmumos un iestādēs organizē:

- darbinieku mītiņus, sapulces par darba aizsardzības jautājumiem;
- koplīgumu slēgšanu, īpašu uzmanību veltot darba drošības un veselības aizsardzības pasākumiem darbavietā;
- atceres pasākumus ar kultūras darbinieku piedalīšanos;
- svecīšu aizdedzināšanu darbavietās bojā gājušo un savainoto darbinieku piemiņai;
- materiālo pabalstu izsniegšanu cietušo ģimenēm;
- organizē atceres pasākumu un darbinieku tiesību nedēļu saistībā ar 1. Maija - Starptautiskās strādnieku solidaritātes dienas atzīmēšanu, u.c.

Ziedonis Antapsons

Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības
DA konsultants

Normatīvie akti

Jauni noteikumi par darba aizsardzības prasībām derīgo izrakteņu ieguvē

Lai ņemtu vērā Eiropas Komisijas norādītās Latvijas tiesību aktu, kas regulē darba aizsardzības prasības derīgo izrakteņu ieguvē, neatbilstības ES tiesību aktiem, Ministru kabinets 2006.gada 21.februārī pieņēma noteikumus Nr.150 "Darba aizsardzības prasības derīgo izrakteņu ieguvē", kas aizstāj Ministru kabineta 2002.gada 25.jūnija noteikumus Nr.253 „Darba aizsardzības prasības derīgo izrakteņu izpētē un ieguvē”.

Jaunajos noteikumos pilnībā ir pārņemtas Eiropas Savienības direktīvu prasības, kas nosaka darba aizsardzības prasības dažādos derīgo izrakteņu ieguves veidos. Iepriekšējos noteikumos jau tika noteiktas darba aizsardzības prasības derīgo izrakteņu ieguvei virszemē, kā arī to ieguvei, izmantojot urbuma metodi. Jaunie noteikumi ir papildināti ar darba aizsardzības prasībām derīgo izrakteņu ieguvei pazemē. Kaut arī šobrīd Latvijā derīgie izrakteņi netiek iegūti pazemes šahtās, šīs prasības būs jāievēro gadījumā, ja kāds uzņēmums šādu darbības veidu Latvijā uzsāks. Šo noteikumu izpratnē ar terminu „derīgo izrakteņu ieguve” ir jāsaprot arī derīgo izrakteņu ģeoloģiskā meklēšana, izpēte un to

sagatavošana pārdošanai.

Prasības attiecībā uz derīgo izrakteņu ieguvei virszemē un to ieguvei, izmantojot urbuma metodi, nav būtiski mainījušās. Noteikumos ir konkretizētas prasības, kas nosaka gājēju un transportlīdzekļu drošu kustību satiksmes ceļos, paredzot vieglu un drošu piekļūšanu satiksmes ceļiem, neradot risku šo ceļu tuvumā strādājošajiem cilvēkiem. Tāpat precizētas prasības, kas saistītas ar darba aprīkojuma lietošanu, nosakot, ka mehāniskām ierīcēm un elektroierīcēm jāatbilst to lietošanas mērķim. Noteikumos ir veikti arī redakcionāli precizējumi, atvieglojot noteikumu izpratni un piemērošanu praksē.

Renārs Lūsis

Labklājības ministrijas
Darba departamenta direktora vietnieks-
Darba aizsardzības politikas nodaļas
vadītājs

Sistēma

Troksnis darbā – pieaugošie riski

Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra nesen publicēja tās ietvaros darbojošās darba vides risku observatorijas otro tematisko ziņojumu „Troksnis skaitļos”.

Risku observatorijas uzdevums ir sniegt pārskatu par darba aizsardzības situāciju Eiropā, informēt sabiedrību par jaunākajām tendencēm, paredzēt izmaiņas darba vidē un novērtēt to iespējamo ietekmi uz veselību. Riska observatorija akcentē savu darbību uz jaunu darba vides risku apzināšanu un preventīvu pasākumu ieviešanu.

Ziņojumā „Troksnis skaitļos” ir minēts, ka Eiropas Savienībā nodarbināto pakļaušana troksnim kā darba vides riska faktoram nepaaugstinās, taču arī izmaiņas uz labo pusi nav novērojamas. ES „vecajās” dalībvalstīs 29% nodarbināto vismaz ceturto daļu darba laikā ir pakļauti augstam trokšņa līmenim, bet „jaunajās” dalībvalstīs šis rādītājs ir 35%. Taču daudz būtiskāka ir ziņojumā sniegtā informācija par izmaiņām darba vidē, kas ir saistītas ar globālo pāreju uz zināšanu ietilpīgu ekonomiku. Mainoties ekonomikai, mainās arī darbu veidi, procesi un arī nodarbināto pakļaušana darba vides riskiem, tai skaitā arī troksnim. Kaut arī joprojām troksnim visvairāk ir pakļauti nodarbinātie tādās tradicionālās nozarēs kā būvniecība, ražošana un lauksaimniecība, arvien vairāk troksnim ir pakļauti arī citu nozaru nodarbinātie.

Ziņojumā tiek sniegta informācija par saistītiem darba vides riskiem, kas saistīti ar troksni un kuri šobrīd kļūst arvien aktuālāki, tāpēc tiem būtu pievēršama uzmanība:

- Akustisks šoks un pārmērīga trokšņa ekspozīcija. Šis risks tika identificēts kā pieaugošs arvien lielākā zvanu

centru skaita dēļ, kuros nodarbinātie darbā izmanto austiņas.

- Troksnis mācību telpās. Izglītības nozarēs nodarbinātie arvien vairāk tiek pakļauti trokšņa iedarbībai. Tā, piemēram, Nīderlandē trokšņa iedarbībai ir pakļauti 19% šajā nozarē strādājošo, bet Somijā – 34%.
- Vairāku darba vides risku faktoru vienlaicīga iedarbība uz nodarbināto. Piemēram, nodarbināto vienlaicīgu pakļaušanu trokšņa un ototoksisku vielu iedarbībai. Riska observatorijas rīcībā esošā informācija liecina, ka nodarbinātie, kas ir pakļauti trokšņa iedarbībai, vienlaikus ir arī tie, kas ir visvairāk pakļauti bīstamo vielu iedarbībai.
- Nodarbināto pakļaušana fona troksnim, kas nepārsniedz ekspozīcijas robežvērtības. Birojos trokšņi, kas rodas no kopējamajām mašīnām, datoriem, ventilācijas sistēmām vai telefonu zvaniem samazina nodarbināto koncentrēšanās un komunikāciju spējas un palielina nodarbināto garīgo un fizisko nogurumu.

Plašāka informācija par ziņojumu ir pieejama, apmeklējot šo adresi: <http://osha.eu.int/publications/reports/6905723>.

Edgars Korčagins

LDDK ģenerāldirektora vietnieks

Darba aizsardzības pakalpojumu sistēma darbojas, kvantitāte sasniegta, bet kvalitāte?

Pirms jaunās darba aizsardzības pakalpojumu sistēmas sākuma bija dzirdama liela skepse par to, vai vispār būs kādas kompetentas institūcijas, kas vēlēties sniegt pakalpojumus darba aizsardzības jomā, vai šāds institūciju skaits būs uz vienas rokas pirkstiem skaitāms, vai izvirzītās prasības nav pārāk stingras un neatbaidīs potenciālos pakalpojumu sniedzējus utt. Sistēma darbojas no 2006.gada 1.janvāra un pirmie trīs mēneši pierāda, ka izvēlētais virziens ir pareizs, jo ir gan pakalpojumu piedāvājums, gan pieprasījums. Šobrīd tirgū savus pakalpojumus darba aizsardzības jautājumos jau piedāvā 15 kompetentās institūcijas, kas, ņemot vērā noteikumu īso darbības laiku ir ļoti atzīstams rādītājs. Pirms noteikumu prasību spēkā stāšanās tā autori prognozēja, ka Latvijā varētu izveidoties aptuveni 20 kompetentās institūcijas, taču pirmo trīs mēnešu aktivitāte no kompetento institūciju puses liecina, ka šis skaits varētu tikt pārsniegts jau šogad.

Analizējot citu valstu pieredzi šajā jomā, secinām, ka Latvijā notiekošās aktivitātes un sākotnēji lielā interese par darba aizsardzības pakalpojumu sniegšanu atbilst citās Eiropas Savienības (ES) valstīs notikušajiem procesiem, kad sākotnēji pakalpojumu sniedzēju skaits strauji pieaug. Tika prognozēts, ka līdz 2006.gada beigām kompetento institūciju skaits Latvijā pārsniegs 20, bet, iespējams, pat tuvosies skaitlim 30. Saprotais, ka 30 institūcijas Latvijas mērogam varētu būt pārāk liels skaits, tādēļ atbilstoši citu valstu pieredzei šim pakalpojumu sniedzēju skaitam vēlākos gados vajadzētu samazināties, apstājoties pie 12 līdz maksimums 20 institūcijām.

Jau šī gada laikā tiks veikta noteikumu Nr.99 „Noteikumi par komercdarbības veidiem, kuros darba devējs iesaista kompetentu institūciju” un noteikumu Nr.101 „Noteikumi par prasībām kompetentām institūcijām un kompetentiem speciālistiem darba aizsardzības jautājumos un kompetences novērtēšanas kārtību” analīze, kuras mērķis būs atklāt sistēmas nepilnības un nepieciešamos uzlabojumus. Tādējādi jau nākamā gada laikā varētu mainīties prasības kompetentām institūcijām, lai vēl vairāk paaugstinātu institūciju sniegto pakalpojumu kvalitāti un novērstu iespējamās sistēmas trūkumus un nepilnības. Kvalitātes prasību paaugstināšana kompetento institūciju sniegtajiem pakalpojumiem notiks pakāpeniski un uz to būtu jāskatās, kā uz neatņemamu šīs nozares darbības principu, kura ieviešana jau notikusi vairākās ES dalībvalstīs.

Kvalitātes prasību paaugstināšana ļaus atbrīvoties no tiem pakalpojumu sniedzējiem, kas nav orientēti uz

klientu (darba devēju) interesēm un darba apstākļu uzlabošanu pakalpojumu saņēmēju uzņēmumos, bet tiecas pēc ātras peļņas un formāli veic tiem uzticētos pakalpojumus.

Šobrīd novērotā interese no kompetento institūciju puses darboties darba aizsardzības pakalpojumu sfērā ir apsveicama un pieaugošais kompetento institūciju skaits nozīmē, ka pieaug kompetento institūciju pieejamība un pieaug konkurence institūciju starpā, kā rezultātā ieguvējam vajadzētu būt pakalpojumu saņēmējam – darba devējam. Tomēr jau pēc pirmajiem trīs darbības mēnešiem ir nācies dzirdēt kritiskas piezīmes par atsevišķu institūciju sniegtajiem pakalpojumiem un cenu dempingu, kas negatīvi atsaucas uz sniegto pakalpojumu kvalitāti.

Konkurence ir pozitīvs faktors un liek domāt par arvien radošākiem risinājumiem un sniegto pakalpojumu kvalitāti, kas apmierina klientu, taču cenu konkurences rezultātā nekādā gadījumā nedrīkst samazināties pakalpojuma kvalitāte, kam, darba aizsardzības pakalpojumu gadījumā, ir darbinieku drošības un veselības vērtība.

Līdzekļi kvalitātes uzlabošanai vai pazemināšanas nepieļaušanai ir visdažādākie. Piemēram, dažās ES dalībvalstīs valsts nosaka minimālo tarifu vienas darba vietas apsekošanai un risku novērtēšanai. Tas nozīmē, ka kompetentās institūcijas, lai nodrošinātu pienācīgu pakalpojumu kvalitāti, nedrīkst piedāvāt mazāku cenu par valsts noteikto, tādējādi nepazeminot sniegto pakalpojumu kvalitāti. Tā vai citādi, bet jautājums par kompetento institūciju darbības un sniegto pakalpojumu kvalitātes paaugstināšanu ir nākamais dienas kārtībā un pirmie soļi šajā virzienā tiks sperti jau nākamā gada laikā.

Lai iepazītos ar pilnu kompetento institūciju sarakstu kā arī detalizētāku darba aizsardzības pakalpojumu sistēmas darbības aprakstu, lūdzam apmeklēt Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras nacionālā kontaktpunkta Latvijā mājas lapas sadaļu „Sistēmas”:

http://www.osha.lv/systems/pak_lv.stm.

Renārs Lūsis

Labklājības ministrijas
Darba departamenta direktora vietnieks-
Darba aizsardzības politikas nodaļas
vadītājs